

6.3.55. Bebek Ölümleri İzleme Sistemi Genelgesi (2018/7)

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Sayı : 67414668-
Konu : Bebek Ölümleri İzleme Sistemi

GENELGE
2018/7

Ülkemizde uygulamakta olduğumuz Sağlıkta Dönüşüm Programı kapsamında yürüttüğümüz programlar sonucunda gerek anne gerekse bebek ölümlerinde önceki yıllarla kıyaslanamayacak ölçüde büyük başarılar elde edilmiş, bebek ölüm hızı binde 10'un altına düşürülmüştür. Bu rakamları daha aşağı seviyelere düşürebilmek için her bir bebek ölümünü izleyerek nedenini ortaya çıkarmak ve aynı nedenlerle oluşabilecek ölümleri önlemek amacıyla kayıt ve bildirim sistemi uygulamaya konulmuş olup ülkemizde gerçekleşen perinatal ve bebek ölümlerinin tespiti ve incelemeleri bu kapsamda yapılmaktadır.

Bu çerçevede tespit ve incelemeler aşağıdaki usul ve esaslara göre yürütülecektir.

1) Bildirim kriterleri;

Bildirim ve incelemesi yapılacak vakalar;

- a) "22 hafta ve üzeri veya 500 gram ve üzeri" "ölü doğumlar",
- b) Gebelik süresi ve doğum ağırlığından bağımsız olarak canlı doğup 0-364 (dâhil) gün içerisinde ölen bebekler,
- c) Kurul kararıyla gerçekleştirilen gebelik tahliyelerinden, (b) ve (c) bendinde belirtilen kriterlerde olan vakalar,

Bildirimi Ölüm Bildirim Sistemi (ÖBS) mevzuatı kapsamında yapılacak, ancak incelenmeyecek vakalar;

- a) 1-4 yaş çocuk ölümleri (365-1825 gün)

2) Bildirim şekli;

Bildirimler ölümün gerçekleştiği il tarafından yapılacaktır. Bildirimler Ölüm Bildirim Sistemi (ÖBS) mevzuatı çerçevesinde ölümün gerçekleştiği 3 (üç) iş günü içinde ilgili sağlık kuruluşuna ÖBS'ye girilecek ayrıca aynı süre içinde Ek-1 de yer alan Perinatal ve Bebek Ölümleri Bilgi Formu ile de il sağlık müdürlüğüne (İSM) gönderilecektir.

3) İzleme sistemi sorumluları ve görevleri;

a) Her ilde bir "İl Bebek Ölümleri İzleme Sorumlusu" belirlenecek olup (Halk sağlığı hizmetlerinden sorumlu başkan yardımcısı ya da çocuk, ergen, kadın ve üreme sağlığı birim sorumlusunun görevlendirilmesi tercih edilmelidir), sistemin yürütme ve sekreteryaya işlemlerinden sorumlu olacaktır.

b) Ayrıca sistemin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi amacıyla İSM tarafından biri hekim olmak üzere yeterli sayıda personel bu konuda çalışmak üzere görevlendirilecektir. Görevlendirilen hekim, Bebek Ölümleri İnceleme Kurulunun her toplantısına katılım sağlayacak, incelemeleri tamamlanarak ÖBS arayüzüne girişi yapılan inceleme sonuçlarının kontrol ve onaylama işlemlerini yapacaktır.

c) Her ilçede, ilçe sağlık müdürü ya da toplum sağlığı merkezi (TSM) başkanı Bebek Ölümleri İnceleme Kurulu tarafından yapılacak değerlendirmede kullanılacak olan ve Ek-1'de yer

T.C. Sağlık Bakanlığı

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Sayı : 67414668-

Konu : Bebek Ölümleri İzleme Sistemi

alan Perinatal ve Bebek Ölümleri Bilgi Formu, gebe ve bebeğin birinci basamakta gerçekleştirilen izlem ve işlemleri, ailenin sosyo-ekonomik durumuna dair bilgiler ile İSM’ce talep edilecek diğer belge ve bilgileri en kısa sürede temin edip göndermekle/gönderilmesini sağlamakla yükümlüdür. Ayrıca bölgesinde, sağlık kuruluşu dışında (evde, yolda v.b.) meydana gelen ölüm olması halinde Ek-4’te yer alan Sözel Otopsi Formunun hazırlanıp gönderilmesini sağlayacaktır.

ç) Aile hekimleri sorumlu oldukları nüfusta perinatal ve bebek ölümü olduğunda Ek-1’de yer alan Perinatal ve Bebek Ölümleri Bilgi Formunu Ek-2’de yer alan doldurma kılavuzundan yararlanarak dolduracaktır. Form ile birlikte gebe ve bebeğin birinci basamakta gerçekleştirilen izlem ve işlemlerini, ailenin sosyo-ekonomik-kültürel durumuna dair bilgileri ve İSM’ce talep edilecek diğer belge ve bilgileri en kısa sürede temin edip bağlı bulunduğu ilçe sağlık müdürlüğüne ya da TSM’ye gönderecektir.

d) Bakanlığımıza bağlı her hastanede “Bebek Ölümleri İzleme Sorumlusu” olarak bir personel belirlenecektir. Bu personelce, ölümün gerçekleştiği 3 (üç) iş günü içinde, ölümü tespit eden hekim tarafından Ek-2’de yer alan kılavuzundan yararlanılarak doldurulan Perinatal ve Bebek Ölümleri Bilgi Formu ile bebek ve gebenin hastanede yatışlarına dair epikriz formu İSM’ye bildirilecektir. Ayrıca İSM’ce talep edilebilecek ek bilgi ve belgeler de ivedilikle gönderilecektir. Ölü doğum ve bebek ölümü ayrımının doğru yapılabilmesi için özellikle aynı gün içinde gerçekleşen ölümlerde, doğum ve ölüm saati ile ölüm nedenlerinin, hem Perinatal ve Bebek Ölümleri Bilgi Formunda hem de ÖBS’ne girişlerde doğru şekilde girilmesine azami dikkat edilecektir. Yenidoğan epikriz formu olarak Ek-6 kullanılacaktır.

e) 112 acil sağlık hizmet birimleri, sevk sırasında meydana gelen ölü doğum ve bebek ölümlerini Perinatal ve Bebek Ölümleri Bilgi Formunu doldurarak, bebeğe ait kayıtlarla birlikte İSM’ye bildirecektir.

f) Özel sağlık kurum ve kuruluşlarında mesul müdür, muayenehanelerde ise hekim, bebek ölümlerini yukarıda anılan formlarla bildirmek, yatış ve izlemlere dair dokümanlarla talep edilen belgeleri göndermekle yükümlüdür.

g) Üniversite hastanelerinde başhekimlik, bebek ölümlerini bildirmek ve incelenmesi gereken belgeleri İSM’ye bildirmekle yükümlüdür.

ğ) ÖBS’de hem ölümün gerçekleştiği il’e, hem de ikamet edilen il’e göre vakalar görülebildiğinden; ikamet edilen il tarafından vakaya ait birinci basamak kayıtlarıyla birlikte Bebek Ölümleri İnceleme Kurulunun ihtiyaç duyabileceği gebeliğe, doğuma, varsa sevke ve bebeğe ait mevcut tüm bilgi ve belgeler ivedilikle ölümün gerçekleştiği ile bildirilecek, ayrıca başka belgeye ihtiyaç duyulursa da en kısa sürede bildirilecektir.

h) Ayrıca ikamet edilen il tarafından, başka ilde öldüğü ve ÖBS’de yer almadığı tespit edilen vakalarda; ölüm yeri netleştirildikten sonra ölümün gerçekleştiği il’e Bebek Ölümleri İnceleme Kurulunun ihtiyaç duyacağı tüm bilgi ve belgeler ile ölümün gerçekleştiği ilin kurumlarında ölümü tespit edebilmeleri için gerekli bilgiler (bebeğin, annenin ve babanın adı-soyadı, TC kimlik numarası, bebeğin doğum tarihi, bebeğin ölüm tarihi, ölüm yeri, ölümün gerçekleştiği kurumun adı vb) gönderilecektir.

ı) Ölümün gerçekleştiği ve incelemeyi yapan il, Bebek Ölümleri İnceleme Kurulunun değerlendirmesinin ardından tespit ettiği durumları ve kararlarını bebeğin ikamet ettiği il’e de bildirecektir.

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Sayı : 67414668-

Konu : Bebek Ölümleri İzleme Sistemi

i) Sahada tespit edilen perinatal ve bebek ölümlerinin ÖBS'de olup olmadığının kontrolü ile Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne bildirilerek ÖBS'de raporlanan vakaların tespit ve incelemeleri il bebek ölümleri izleme sorumlusu tarafından takip edilecektir. ÖBS'de olmayan vakalar, İSM istatistik ve bilgi işlem birimine bildirilecek olup, sisteme kaydının yaptırılması bu birimce sağlanacaktır.

4) İnceleme;

Perinatal ve bebek ölümlerinin incelemesi ölümün gerçekleştiği il tarafından yapılacaktır. Ancak başka bir il'e tedavisi için sevk edilen ve yolda ölümler, gönderilen kuruma ex duhul olarak gelen ölü doğum ve bebek ölümlerinde bildirim ve incelemeler ikamet edilen il tarafından yapılacaktır.

Sistemin kontrolü ve yürütülmesinden İSM sorumludur. Her ilde Bebek Ölümleri İnceleme Kurulu oluşturulacak ve bu kurul aşağıdaki üyelerden oluşacaktır;

A) İl ve üzeri illerde;

İl sağlık müdürü veya halk sağlığı hizmetlerinden sorumlu başkan başkanlığında;

a) Çocuk, ergen, kadın ve üreme sağlığı hizmetlerinden sorumlu birim sorumlusu,

b) Sistem girişlerini kontrol ederek onaylayacak olan İSM bünyesinde yetkilendirilmiş bir hekim,

c) Kamu hastaneleri hizmetlerinden sorumlu başkanlıktan bir kişi (tercihen varsa hastane hizmetleri birimi sorumlusu)

ç) Sağlık hizmetlerinden sorumlu başkanlıktan bir kişi (tercihen özel teşhis tedavi merkezleri ya da özel yataklı birimi sorumlusu)

d) Acil sağlık hizmetlerinden sorumlu başkanlıktan bir kişi (tercihen acil sağlık hizmetleri birimi sorumlusu)

e) Halk sağlığı hizmetleri başkanlığı aile hekimliği birimi sorumlusu

f) Halk sağlığı hizmetleri başkanlığı toplum sağlığı birimi sorumlusu

g) En az 1 çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanı (En fazla 3 uzman görevlendirilmeli ve varsa bu uzmanlardan biri üniversite, biri özel sektörde görev yapan hekimler arasından seçilmelidir)

ğ) Halk sağlığı hizmetleri başkanlığı izleme, değerlendirme ve istatistik birimi sorumlusu

h) Kadın hastalıkları ve doğum uzmanı

ı) Aile sağlığı merkezinde görev yapan 1 aile hekiminden oluşturulacaktır.

i) Gerek görüldüğü hallerde Kurul Başkanı ihtiyaç duyulan uzmanlık dallarından hekimleri ve İSM birimlerini davet edebilir.

j) Gerek görüldüğü hallerde Kurul, incelemesini yaptığı vaka ile ilgili olan sağlık personelinin davet edebilir.

k) İlde üniversite varsa ilgili anabilim dallarından katılım sağlanabilir.

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Sayı : 67414668-
Konu : Bebek Ölümleri İzleme Sistemi

B) 12-15 illerinde;

İl sağlık müdürü veya halk sağlığı hizmetlerinden sorumlu başkan veya görevlendireceği başkan yardımcısı başkanlığında; (A) bendinde sayılan Kurul üyeleri ile toplanır. İhtiyaç duyulan hallerde birden fazla Bebek Ölümleri İnceleme Kurulu kurulabilir.

C) 11 illerinde;

İlçe sağlık müdürü başkanlığında; (A) bendinde yer alan Kurul üyelerinin ilçe sağlık müdürlüğü düzeyinde temsilcileri ile Bebek Ölümleri İlçe İnceleme Kurulları kurulur.

Oluşturulan bu kurulların çalışmaları 3 ayda bir il sağlık müdürü veya halk sağlığı hizmetlerinden sorumlu başkan veya görevlendireceği başkan yardımcısı başkanlığında, (A) bendinde yer alan üyelerle oluşturulan Bebek Ölümleri İnceleme Kurulunda değerlendirilir.

Perinatal ve bebek ölümleri ile ilgili inceleme dışında kalan tüm iş ve işlemler İSM'ce yürütülecektir. Bu incelemelerin sonuçlarının sisteme giriş ve kontrolleri (3-b) bendinde belirtilen İSM personeline yapılır.

5) Bebek ölümleri inceleme kurulunun çalışma şekli ve dikkat edilecek hususlar;

a) Kurul, en az ayda bir kez toplanacak ve her ölü doğum ile bebek ölümü kurulda ayrı ayrı incelenerek tüm vakaların incelemeleri takip eden ayın sonunda tamamlanacaktır.

b) İlde gerçekleşen tüm ölü doğum ve bebek ölümleri, temin edilen belgelerle birlikte Ek-3'de yer alan Bebek Ölümleri İnceleme Kurulu Çalışma Formuna uygun olarak incelenerek kurulca inceleme esnasında doldurulacaktır. Ayrıca her vakada bu formun ilk sayfası kurul üyelerince parafalanacaktır. İncelemelerde Perinatal ve Bebek Ölümleri Bilgi Formunda yer alan bilgiler kontrol edilerek eksik ve hatalı bilgiler düzeltilcektir.

c) Bebek ölümlerinin değerlendirilmesinde; izlemler (gebe-bebek), doğum süreci, ölüme götüren süreçte daha önceki hastane yatışları, sağlık personeli muayeneleri ve yapılan işlemler, sosyal faktörler, ölüm nedenleri ve önlenabilirlik durumu ayrıntılı olarak incelenecektir. Her vaka için ölüm nedenleri ile önlenabilirlik durumu mutlaka karara varılacaktır. Ölümün önlenabilirlik durumunun belirlenmesi, hangi aşamada daha çok sorun yaşandığının tespit edilmesi ve bu alana özel müdahalelerin belirlenebilmesi için son derece önemlidir.

ç) Ölü doğumlarda ise gebe izlem, doğum süreci, masere ölü doğum ve taze ölü doğum ayrımının yapılması ile taze ölü doğumlarda resüsitasyon uygulanıp uygulanmadığı ve resüsitasyonun yeterliliğinin değerlendirilmesi yapılacaktır.

d) Kurul vakaların incelenmesi sonucunda; sorun ve aksaklıkların giderilmesi için, ilde tespit ettiği sorunlar ve çözüm önerilerine dair bir rapor hazırlayarak il sağlık müdürlüğüne sunacaktır.

e) Ayrıca Kurul, sorun ve aksaklıklar için, gerek gördüğü hallerde ayrıntılı inceleme, gerekli işlemlerin ve müdahalelerin yapılmasını önerecektir. Konuyla ilgili il sağlık müdürü tarafından da uygun görülecek yasal işlemler uygulanacak ve uygulanan işlemler Bakanlığımıza da bildirilecektir.

f) Kurul üyesi olarak seçilen personelin İSM'ce belirlenen tarihlerde görevlendirilmesi için görev yaptığı kurum tarafından gereken kolaylık gösterilecek ve personelin bu görevinden dolayı kurulda geçirdiği süre için çalıştığı kurumun ortalamasından ek ödeme yapılması sağlanacaktır.

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Sayı : 67414668-

Konu : Bebek Ölümleri İzleme Sistemi

g) Kurul toplantısı sonucunda Ek-5'de yer alan Bebek Ölümleri İnceleme Kurul Kararı Formu doldurularak imza altına alınacak, kurul üyelerince paraflanan çalışma formlarının ilk sayfaları bu forma eklenecektir. Kurul kararı formları ve kurulda incelenen belgeler İSM'ce muhafaza edilecektir. Bakanlık tarafından talep edilmesi halinde bir örneği ibraz edilecektir.

6) İl değerlendirme kurulu üyeleri ve görevi;

a) İl sağlık müdürü başkanlığında, halk sağlığı hizmetleri, kamu hastaneleri hizmetleri, sağlık hizmetleri ve acil sağlık hizmetlerinden sorumlu başkanların katılımı ile varsa tıp fakültesi dekanı/dekanları ve kurul başkanının uygun göreceği kişi ve birimlerin davet edilmesiyle yılda bir kez toplanacaktır.

b) Bir önceki yıl verileri de göz önünde bulundurarak, ilde tespit edilen sorunlar değerlendirilecek, ilde alınması gereken tedbirler ve müdahale yöntemleri belirlenerek uygulanacaktır.

c) Toplantı sonucunda oluşturulacak raporlar, Bakanlığımız Halk Sağlığı Genel Müdürlüğüne gönderilecektir. Halk Sağlığı Genel Müdürlüğünce yapılacak değerlendirme sonucunda alınması gereken tedbirler, ilgili Bakanlığımız birimlerine bildirilecek ve ilgili birimlerce de gerekli düzenleme ve tedbirler uygulanacaktır.

7) Veri girişi ve Bakanlığa bildirimler;

a) Bebek ölümleri inceleme kurullarınca incelemeleri tamamlanan vakaların bildirim ve veri girişleri, ÖBS üzerinden, kullanıcı tanımlaması yapılan İSM personeli tarafından her ayın sonunda gerçekleştirilecektir.

b) İncelemesi tamamlanıp sistem üzerinden veri girişi yapılan vakalar İSM bünyesinde yetkilendirilmiş hekim tarafından 5 (beş) iş günü içinde kontrol edilerek onaylanacaktır. Onaylama işlemlerinin ardından vakalar kesinlik kazanacak, değerlendirme ve hesaplamalarda bu veri kullanılacaktır.

c) Otopsiye gönderilen vakalarda, otopsi raporları temin edilerek sonucunun sisteme girişi sağlanacaktır.

8) Sonuçların analizi ve duyurulması;

a) ÖBS üzerinden kaydı yapılan verilerin analizi aylık olarak Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından yapılacaktır.

b) Gerek görülen hallerde Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından inceleme dosyaları ilden talep edilerek incelenebilecektir.

c) Mortalite ölçütlerinin hesaplanması ikamet edilen ile göre yapılacaktır. İller arasında vakanın ikamet ettiği yer ile ilgili uyumsuzluk olduğu durumlarda; ölümün gerçekleştiği tarihte hangi ilin aile hekimliği birimine kayıtlı ise o ilin ölümü olarak kabul edilecektir.

ç) Ölümün ülke, bölge ve il düzeyinde yorumlanmasında veya performans değerlendirmelerinde, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından yıllık olarak açıklanarak Bakanlık merkez ve taşra birimleriyle paylaşılan bebek ve çocuk ölüm hızları kullanılacaktır.

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Sayı : 67414668-
Konu : Bebek Ölümleri İzleme Sistemi

9) Bakanlığımızca yayımlanan 2009/31 sayılı Genelge ile 2014/6 sayılı Genelge yürürlükten kaldırılmıştır.

Bilgilerinizi ve yukarıda yer alan usul ve esasların iliniz genelindeki tüm sağlık kurum/kuruluşlarına duyurularak titizlikle uygulanması hususunda ilgililere emirlerinizi önemle rica ederim.

Prof. Dr. Eyüp GÜMÜŞ
Bakan a.
Müstefer

EKLER:

- 1- Perinatal ve Bebek Ölümleri Bilgi Formu (2 sayfa)
- 2- Doldurma Kılavuzu (3 sayfa)
- 3- Bebek Ölümleri İnceleme Kurulu Çalışma Formu (7 sayfa)
- 4- Sözel Otopsi Formu (8 sayfa)
- 5- Bebek Ölümleri İnceleme Kurul Kararı Formu (1 sayfa)
- 6- Yenidoğan Epikriz Formu (7 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği:
A Planı